

Amíg a vásárlás el nem választ minket

Egy hidalhatatlan filozófiai szakadék nyílt ki Feri és Teri között az utóbbi két évben: fehér találkozik feketével, Kelet szembeszáll Nyugattal. Gizi, az utolsó barát aki beszélő viszonyban maradt mindkettőjükkel, s aki mindkettőjüket egyformán szerette, egy alkalommal kinyilvánította aggodalmait házasságuk szilárdságát illetően.

„Egy pillanatig se aggódj ezért,” nevetett Teri, „A mi házasságunk tökéletesen működik. Tudod én a horoszkópot olvasom, Feri a sporteseményeket. Ezek soha sincsenek ugyanazon az újságoldalon. Megosztjuk a házimunkát, és igazságosan. És egymásért is teszünk dolgokat. Feri virágot hoz nekem, én meg kiválasztom a ruháit, amit naponta felvesz. Be kell látnod hogy mi teljes harmóniában élünk és tökéletesen kiegészítjük egymást. Egész biztosan boldogan fogunk élni amíg meg nem halunk.”

„Vagy amíg a vásárlás el nem választ bennünket,” mondta Feri.

De Teri elintézte az ötletet egy kézlegyintéssel.

„Egy percre se aggódj ezért, Gizikém! Amikor Feri vásárolni megy, én a kocsiban ülök és becsukom a szemem. Én azokat ki nem nyitom amíg nem hallom csuklódni a csomagtartót. Soha nem nézem meg hogy ő mit vesz. Az egész ügy öt percig sem tart. Mindaddig, amíg a saját területünkön maradunk és nem lépjük át a határt, a mi házasságunkal nem lesz semmi baj.”

De Gizit nem győzte meg az érvelés.

„Én azt hiszem egyikőtök át fogja lépni a határt előbb vagy utóbb. Ez csak az idő kérdése.”

„Igen, az idő a lényeg,” bólintott rá Feri.

Gizi egyikőjüket sem látta egy darabig, de amikor végre meglátta Ferit, az össze nem illő ruhát viselt egy idejét múlt nyakkendővel, felemás zoknikban lépkedve. Rögtön a legrosszabbra gondolt.

„Mi történt?” kérdezte, de a szívében már tudta a választ.

„Átléptem a határt,” közölte Feri. „Természetesen igazad volt: az idő kérdése volt az egész. Tudod, amikor Teri ment vásárolni, mint ő, én is mindig a kocsiban maradtam. Sajnos én képtelen vagyok aludni az autóban... Azon a végzetes napon is a kocsiban ültem. Már befejeztem egy regény olvasását. Akkor elkezdtem számolni a parkoló autókat. Azután az embereket számoltam. Azután a lépések számát amit az emberek tettek, hogy elérjék az autóikat. Végül már csak azokat számoltam, akik Teri után mentek az üzletbe, de Teri előtt

jöttek ki. Teri még mindig az üzletben volt. Végezetül egy ottmaradt újságlapért nyúltam. Itt léptem át a határt mert az Teri oldala volt a horoszkóppal. S a horoszkópban az állt, hogy "ideje volna megfontolni egy hosszabb utazást."

Az ajtó és az özegerke

Valahol, gondolta Pali, miközben a mindenes fiókban turkált, az emberek nem foglalkoznak ilyen problémákkal! De az már jellemző volt Sáríkára, hogy pont azon a napon fedezze fel, hogy a külső ajtó nem záródik elég gyorsan, amikor meglátott egy surranó özegeret a hátsó kertben a komposzt mellett, éppen úgy, mint ahogy jellemző volt rá, hogy elvárja tőle, hogy ne hívjon szerelőt, hogy ő maga javítsa meg az ajtót.

Pali gyűlölt minden házi barkácsoló munkát. Barkácsoló kísérletei minden alkalommal zavarba hozták őt, és ilyenkor mindig tehetetlennek és sutának érezte magát. Sárika tudta ezt, de mégis mindig megkövetelte tőle, hogy megtegye azt a ház körüli munkát amit, úgymond, "bármelyik igazi férfi megtenne." Szóval Pali kétségbeesetten keresgélt most a mindenes fiókban. Neki mindig kétségbeesetten kellett keresgálnie a fiókokban, amikor meg kellett valamit javítani. S mint mindig, most is úgy érezte, hogy férfi volta van a latban. Mégis, ő logikus akart maradni. Maga is kipróbálta az ajtót többször is, de semmi bajt nem fedezett fel rajta. Az úgy csukódott, mint ahogy annak csukódnia kellett: előbb gyorsan, majd lelassulva, amint a rugószerkezet meggátolta, hogy az ajtó becsapódjon. Az arra volt hivatva.

Fájdalmasan kényszerült most visszaemlékezni, amikor ezt felszerelte. Akkor megsérült egy ujja, és kénytelen volt lemondani egy koncert turnét. Az jóval többbe került, mintha valakinek fizet, hogy szerelje fel az ajtót. De legalább most emlékezett rá, hogy a szerkezet megcsavarása megerősíti a rugó húzását. Amit most tenni kellett, már látta, az az volt, hogy kihúzza a tartó szöveget, megcsavarja a szerkezetet egyszer-kétszer, s visszategye a szöveget. Laci, aki szemben lakott, megcsinálná ezt egy perc alatt. Neki meglenne a megfelelő szerszáma rá. Lacinak mindenre mindig megvolt a megfelelő szerszáma. De neki soha. Bátran, most megpróbálta kihúzni a szöveget az ujjával. De a szög nem mozdult. Olajos ujjaira nézve elszégyellte magát. Vékony, hosszú ujjai voltak, mint a zongoristáknak. Az olaj nem nézett ki jól rajtuk. Az olaj mindig jól nézett ki Laci vaskos ujjain - csak az övéen soha.

Sárika rajtakapta, amint az ujjait nézte. Pali megpróbálta elkerülni a megaláztatást, ami tudta, hogy reá vár. Megpróbált érvelni Sárikával.

„A komposzt messzire van az ajtótól,” mondta, „itt nincsenek egerek.”

„Az egerek villámgyorsan tudnak futni,” válaszolt Sárika, „láttál már futni egeret?”

Pali megpróbált irányt váltani.

Biztos vagy benne hogy őzegetet láttál? Tudod egyáltalán hogy néznek azok ki?”

„Persze hogy nem!” csattant fel Sárika, „de lehet, hogy az volt! Mi nem tudunk ilyen rizikót vállalni. Egy őzegérke beosonhat ezen az ajtón a pincébe, mielőtt az bezárul. Ha már bent van, az biztos, hogy ott kakálni is fog. Tudod, hogy egy ember meghalt, mert beszívta az őzegérke-kakás port, miközben a tóparti weekendházát porszívózta? A saját szememmel olvastam én ezt az újságban.”

Itt megállt, miközben gyakorlott szemmel nézte Palit. „Természetesen te soha sem porszívóznád ki a pincét, ugye? Te inkább rizikóznád hogy én meghaljak, minthogy egy percet fordíts arra, hogy megcsináld az ajtót!”

„Itt van,” gondolta Pali, „most megint megtette ezt velem. A lassan csukódó ajtó ügye - kétségtelenül egy kitalált ügy - élet-halál komolyságú üggyé vált, azé az állandó üggyé, hogy vajon szereti-e ő Sárikát eléggé, s hogy vajon gondot tud-e ő viselni rá vagy sem.”

Most, hogy a mindenestűkben keresgél bűntudatos elkeseredettséggel, reménytelenül csapdába fogva érezte magát, és teljesen elégtelennek. De Samanta éppen most látszott tökéletesen elégedettnek:

„Ha meggondolom,” mondta most, miközben az ajtónak támaszkodott és mosolyogva figyelte Palit, „hogy néha már majdnem elvesztettem a hitem benned!”

Egy Álom Végén

Míg az öreg végezte esti munkáját kis albertai farmján Nyugat-Kanadában, inkább az álmaiban és emlékeiben élt, mint a jelenben. Jelenleg éppen árpát rakott két lóvá elé, melyeket az elébb kötött be éjszakára, de az esze régi falujában járt, az óhazában, és fiatalkorában, amikor őt mindenki Vaskos Mihálynak hívta. Azokban az időkben egyszerre fel tudott emelni két zsák búzát saját széles vállaira a malomban, s haza tudott menni velük. Most egy fél zsák árpa emelése is erőfeszítésbe került. Neki, aki független volt egész életében, be kellett vallania hogy segítségre van szorulva. Máskor ez a gondolat a szomorú tehetetlenség érzését váltotta volna ki belőle, de ma másként érzett. Remény és segítség egyszerre érkezhettek hozzá ma.

Oda is illesztette a szemét most egy lyuk elé, melyet az istálló falát képező szálkás fenyődeszkák egyik kiesett dugójának a helye képezett, és átnézett a szemben levő domboldalra, keresve a sokatmondó porfelhőt, mely egy autó érkezését jelentette volna -- de nem látott porfelhőt. Az ég mély azúrkék volt, s a hegyoldal fénylett a nyírfák levélaljától, melyeket a könnyű szellő állandóan felvillantott. E csillogás a sötét fenyők mélyzöld háttére előtt marasztalásra készítette volna a szemét, de egy nem is olyan gyengéd lökés a fenekén kizökkentette a látványból. Az öreg kiegyenesedett s megfordult. A fekete ló nézett rá, várakozva, meg-meg bólogatva jelentőségteljesen a fejét.

„Nos, mit akarsz?” kérdezte Mihály, ám bár nagyon is jól tudta a választ. Mégis, ő

azt akarta hogy a ló reagáljon valahogyan neki.

A ló felhúzta ajka puha palástját és egy foghangú nyihogással válaszolt, megrázva a ménjét. Mihály az árpa felé bökött a kezével. A ló ránézett az árpára s megrázta megint a ménjét. Bársonyos szája vibrálva reszketett, éppen hogy kimutatva sárguló fogai hegyét. Aztán előlről kezdték nézni egymást, mindketten még mindig várakozóan. Végezetül a ló kinyújtotta hosszú nyakát a karámból és megbökte az orrával az öreg zsebét.

Mihály elnevette magát. Ő erre várt.

„Aha, a kockacukor kell neked, ugye?”

Most belenyúlt a zsebbe amit a ló lökdösött az orrával és előkotort két kocka cukrot, majd tárt tenyerén nyújtotta azokat az állatnak. A fekete egy finom mozdulattal leszedte tenyeréről a cukrot, s látható gusztussal ette. Amikor befejezte, megbökte az öreg zsebét megint.

„Te csak ennyit kapsz ma,” mondta Mihály, de hogy a ló tovább lökdöste a zsebét

kifordította azt a ló előtt, úgy mutatta hogy nincsen több. Végül is a fekete elfordult és

a kanca mellé állt árpázni, s Mihály kiment az istállóból és belépett a hozzá épített szénafészerbe.

Ott megállt, és aggodalommal nézett a fél padlásig érő szénára. Ez nem lesz elegendő a hosszú télre, azt tudta. Minden megelőző évben kevesebbet és kevesebbet tudott betakarítani, s most ide jutott: ő, aki életében el tudta látni lovait szénával saját terméséből, most drága

szénát kell hogy vegyen majd még tavasz előtt. Mégis, értékelő szemmel nézett a betakarított szénára, s kerekre nyitotta orrcimpáit mint ahogy azt a lova tette volna, hogy a széna illatát minél mélyebbre, a lelkébe szívhassa be.

Mihály a lelke mélyéig remélte hogy amit itt ő megkezdett folytatódjon: hogy ez a föld, amiről ő tisztította ki az erdőt, s amit ő tett termőfölddé, s ami most végre a saját tulajdonát képezte, mindig termelő föld, mindig az élet színhelye, az élet szimbóluma legyen, s megőriztessék. Csakúgy, mint ahogy remélte hogy őt soha semmi nem választja majd el ettől a földtől. Csak egy kis segítség kellett, egy kis segítség, ami már útban is lehet. Hát nem írta neki a lánya hogy kihozza a farmra a vőlegényét bemutatni neki?

Ez a lánya, Mihály tudta, soha nem rettent vissza a munkától. Minden maradandó reményét erre a kockára tette most fel. Mert ha csak egy leánya is lenne aki vissza tudna jönni ide, aki nem választ magának valami városit férjül, mint a másik kettő, az ez a leány lesz, az biztos. Ő tovább maradt a farmon mint nővérei, s tudta hogyan kell dolgozni. S ő mindig is otthon érezné itt magát. Ha a lánya ellátná a házimunkát, s neki lenne segítségül egy erős fiatalember, semmibe sem telne megfordítani itt a helyzetet. Egy kézügyes fiatalemberrel, mint vejével, ők meglennének együtt ebben a házban egy darabig, amíg megjavítanák a másik házat amit már megvett s már ide is hozatott egy közeli helységről. A fiatalok ott lakhatnának azután...

Mihály megállt. Mint mindig, erre a házra gondolni most is kizökentette őt álmai menetéből. A felesége még egészséges volt amikor kiválasztották ezt, a legszebb és legnagyobb házat azok közül melyeket eladásra kínáltak potom áron akkor amikor a közelben lévő szénbánya bezárt, s a munkások elköltöztek, legtöbbjük a közeli városokba. Azt remélték hogy a ház oda fog csalni egyet a gyerekek közül, aki gyámolítani tudná őket öreg korukra, s aki vinné tovább az életet a farmon. De most már maga az asszony is a városban volt, a fiával aki a vaútnál dolgozott, s egy elfekvő betegek kórházában volt elszállásolva. Ő már túl gyenge volt ahhoz hogy valaha is vissza tudjon térni a tanyára, ezt Mihály is tudta.

És mégis, milyen körültekintően választották ők ki akkor ezt a házat! Ez egy valóban

nagyon csinos ház volt, sok tiszta szobával. Ő még mindig egy jó alapon dolgozott alá amikor egyszer visszajött a városból - egyetlenegy éjszakát töltve csak a városban - de mire hazajött a házat vandalizálva találta. Egy kis csoport fiatal betört az üres, elhagyott házba, rendezett egy vad bulit, és tönkre tette a házat kívül és belül. Mihály soha nem tudta felfogni ezt a cselekedetet. Soha nem tudta ezt sem megérteni, sem megemészteni.

De megtalálta a sok üres sörös üvegeket, jobbra törötte, s a vasrudat melyet a vasút mentén találhattak, s melyet arra használtak hogy befestítsék az ajtót s kilyukasszák a falakat. Egyetlen belső burkolatfal sem maradt érintetlenül, szoba szobát követően; egyetlen ablak nem maradt töretlen, egyetlen padló melyen akkora lyukak ne lettek volna hogy le lehetett látni a pincébe. Minden egyes lyuk mintha a szívét lyukasztotta volna.

A rendőrök kijöttek és elvitték a vasrudat, mondtak valamit a nehézségekről ennek

valakire is való rábizonyítását illetően tanúk hiányában, még akkor is, ha ujjlenyomatokat

találnának a vasrúdon.

Később, ő maga is látott egy fiatalokból álló csoportot az országúti benzinkút körül

lebzselni, ittasan. Mihály egyiküket sem ismerte. Ő feljűk rázta vádoló ujjait, de azok csak nevettek. Hallani lehetett gúnyolódó megjegyzéseiket amikor elfordult tőlük. A rendőrség semmit sem tett. Senkit nem tartóztattak le. A biztosító egy fillért sem fizetett. Ezt el tudta volna felejtetni, de nem tudta elfelejtetni a megaláztatottságot. Megpróbálta kitörölni a házat a fejből. Szinte soha sem pillantott rá, és tényleg hosszú ideje nem is gondolt vele - idáig.

Figyelmesen bezárta a szénatárolót, majd egy lakatot is tett még rá, és elfordult hogy a földjére vessen egy pillantást. Mihály mély érzellemmel szerette a földjét. Tágulni érezte még az orrlukait is amikor megjárta. Az ő saját földje! Mennyire vágyott ő földre az óhazában! Alapjában a földnek a vágya hajtotta őt ide. Mint gyakran, most is felmarkolt egy tenyérnyit és élvezettel morzsolta ujjai között a barna földet. Még most is, csak látni a saját földjét el tudta őt tölteni egy olyan elégettség érzésével, amihez semmi más nem jött még közel se. Minden áldozatáért kárpótolva érezte magát ilyenkor. Ő itt volt boldog. Most csak az kellett, hogy legyen valaki akinek ezt tovább adja. Hogy egy ilyen jó termékeny föld elhagyható legyen azt Mihály oly elképzelhetetlennek tartotta, mint azt hogy két szép fia legyen halott. De így volt.

Átment a mély, széles barázdán, melyet a folyó művelt magának, jövőmedrét készítve. Ez a barázdát most elválasztotta a házat a fészerektől s az istállótól. Az öreg vegyes érzelmekkel nézte a vizet. Egyik fia a folyóba fulladt, s Mihály nem ment a folyó partjához azóta sem. Mégis, a folyó barátja is volt mielőtt ellenségévé vált volna, s őt kedves emlékek is fűzték a vízhez. Egy folyó, ő tisztában volt ezzel, életet tud adni a földnek. Ez a kis folyó gyengéd és békés volt általában. De tavasszal megdagadt az olvadt hótól a hegyekben és kegyetlen pusztítást tudott végezni. Nagy harapásokat vágott le az a földjéből most minden évben. Az oszlopokat, melyek éveken át védték a földjét elsodorta egy nagy árvíz, s a tavalyi ár elvitt egy épületet is.

Volt szomszédja háza a folyó túlsó partján már tönkre volt téve. Annak maradványai ferdén ültek egy gazzal telített kavicsdombon - bordái kilúgosodva fehéredtek, mint a csontok. Valamikor az a ház is ezen az oldalon állt. A szomszéd már régen beköltözött a városba, de háza maradványai ma is mindennapi emlékeztetőül szolgáltak arra hogy emlékeztesse, mi vár majd az ő házára is. Általában elkerülte ezt a látványt a szemével, de ma dacosan nézett direkt oda. Ha segítség érkezik, ők meg fogják erősíteni a partot, s meg tudja védeni a földjét attól hogy a víz elmossa azt. Nem fogja megengedni hogy az ő háza ilyen sorsra jusson!

Nagyon jól emlékezett arra, hogy faluja emberei mint dolgoztak össze, mint javították ki a gátakat, s hogyan óvták meg a földet a folyótól. Pedig az is egy éhes hegyi folyó volt Horvátországban. De összedolgozva meg tudták menteni a földet a folyótól évszázadokig. Ezt meg lehetett csinálni. Csak egy kis segítségre volt szüksége. Segítségre, ami most végre megjöhet.

Bement a házba és elkészítette egyszerű vacsoráját. Már sötétedett, mire leült enni. Az ablakon kinézve meglátta azt az özet, mely a kertjét fosztogatta rendszeresen a kicsinyével. Várakozott egy kicsit, szemlélni őket, mert nagyon szerette az állatokat. Soha sem vadászott.

Egy kis idő múltán kiment, integetett a karjaival, kiabálva az özek felé. A suta ránézett úszó szemével és folytatta a garázdálkodását a gidájával.

Mihály bement a házba és egy puskával jött ki. A suta nem mozdult. A gida sem. Több lövést is kellett tennie a levegőbe mielőtt azok kiballagtak a kertből és elérték az erdő szélét. A suta még ott is megfordult és hosszan nézett vissza az öregre. Egyáltalán nem titkolta bosszankodását.

Mihály visszament a házba és gondosan behúzta, majd belülről belakatotha az ajtót maga mögött. Elmosolyodott. Élvezte ezt az esti szertartást az özikéssel, mint mindig. Nemsokára a szekrényhez lépett és kihúzott egy fiókot tele mindenfélével, és keressélni kezdett benne, amíg meg nem találta a fülbecsöppentőjét. Az jól használnak látszott. Az üvege felhős volt s a gumija piszkos, de működött. Így kiszippantott egy kis vizet a kályhán melegedő edényből és belecseppentett egynéhány cseppet a füleibe, majd megtörölte őket a kleenex papírral amit gyűrötten talált az asztal sarkánál. Aztán beleejtette a papírszalvétát, most már simán és nedvesen, a szén tetejére a széntartóban. Mire ment ki ez a dolog majdnem minden este? Megpróbálta megolvasztani a viaszt a fülében, mert hallani akarta a kutya ugatását.

Ezt követően újra töltötte a puskát, és a fal mellé támasztotta az ágya mellé a hálósobában. Azután felemelt egy iskolai tankönyvet, melyre akkor tett szert amikor az iskola bezárt. Helye a könyvben a lánya levelével volt könyvjelezve, melyben jelzi érkezését a vőlegényével. Ő most ellenőrizte a dátumot és az órát. A nap a mai nap volt, de az érkezés jelzett órája már rég elmúlt. Nem tartott fenn sok reményt hogy megérkeznek ma, és a gondolat megkísérelte hogy igyon egy pohár borocskát, de visszatartotta magát, hátha mégis jönnek. Nem akart rossz benyomást kelteni a jövőre borszagúan. Arra is gondolt hogy rendet is kellene csinálni egy kicsit, de már túl sötét és túl késő volt ahhoz hogy hozzá kezdjen. Mégis, csak-csak halogatta az időt hogy az ágyba menjen.

A kutyát nem hallotta ugatni, de a kopogást meghallotta az ajtón. Kezébe véve a puskáját az ajtó mögé állt és kikiabált: „Ki az?” Csak azután hogy felismerte a leánya hangját nyitotta ki nekik az ajtót.

Hogy a fiatalember a lánya mellett városi fiú állt, ezt egy pillanat alatt látta. Nyakkendőt viselt egy tweed kiskabáttal, világos színű nadrágban. A lábán egy puha bőrcipő volt. Csak egy olyan városi fiú viselhet ilyesmit ide jövet, akinek fogalma sincsen a tanyai körülményekről. Észrevéve a fiú kérdő tekintetét amit a puskájára vetett, Mihály elmosolyodott: „Csak testgyakorlást végeztem én ezzel, látod?”

És, miközben kinyújtott karral fogta a puskát a csőve végén, vízszintesre emelte a fegyvert és tartotta ott mozdulatlanul, majdnem hogy egy percig. „Meg tudod ezt tenni?”

A fiú nem tudta, de megpróbálta, hajlott csuklóval és reszkető karral. Na, ennek se lehetne sok hasznát venni egy tanyán. De Mihály értékelte hogy mégis megpróbálta. Városi fiú volt, de rendes gyerek. Később, a leányától, meghallotta hogy tanult ember, pedagógus. Hát legalább a lányának rendezett sorsa lesz.

Mihály nagyon tisztelte a tudást és a tanítókat, bár csak hat elemit végzett. Ha már a lánya egy városi fiúhoz megy férjhez, Mihály büszke volt arra hogy egy művelt ember felesége lesz. De ő már túl öreg volt a tanulásra. Neki is jól fogott az agya amikor fiatal volt, s mindig igyekezett jó tanuló is lenni, amíg az iskolába járt. De iskola helyett ő leginkább bémunkát végzett mások földjein. Már akkor tudta neki soha sem lesz földje az óhazában, de hallott apjától egy új hazáról. Az már kint volt, és őt is a föld reménye hajtotta ki. Ebben bízott. Hálás is volt ő Kanadának az ő földjéért és büszke volt az országra amiért az annyi földdel rendelkezett. De a továbbiakban ő nem beszélt a földről az egész látogatás alatt, és nem vitte a fiút a vandalizált házhoz még akkor sem amikor az arról kérdezősködött.

Mi értelme lett volna? Legalább a lánya jól fog vele járni, s az a lányával, mondogatta magának. A lány gondot fog majd viselni rája, sőt jó gondot fog viselni rá. Milyen gyorsan rendbe szedte az a házat, s milyen jóízűt főzött! Nos az ő lánya gondot tudott viselni bármire is: az tudta hogy kell dolgozni. De az is megváltozott már, látta, ő is úgy viselkedett már mint a többi városiak: állandóan sietve.

És csakugyan, mint minden gyermeke aki látogatóba jött haza, ezek is sietni látszottak

visszatérni a városba. Mielőtt észbe kapott volna, ez a látogatás is, mint a többiek, már véget is ért. Szomorúan nézte készülődéseiket, és még szomorúbban elmenetelüket. Még akkor is amikor az autójuk a hegygerincet elhagyta és már nem volt látható, ő még mindig integetett utánuk, amíg az utolsó porfelhő is leülepedett s az ég újra tiszta kék színben fénylett. Magasan az égen egy sas kerengett, látszólag mozdulatlanul, és magányosan, mint ő.

A nap erősen sütött már, amikor visszatért a házhoz. Útközben egy ideig nézte amint a lovak, most már szabadon a mezőben, a hátukra gördültek a mély fűben mintha ezt vezényszóra tennék. Öröme az életben így nyert tanúbizonyságot. A mezei pacsirták, melyek hallgatni tetszettek a látogatás alatt ugyancsak nekikezdték énekelni tele torokkal. Ezekkel is elidőzött, figyelve őket. Végül bement a házba és öntött magának egy pohárka bort. A bortól kereste vigaszát mióta érezte hogy a földje elcsúszik tőle. Az óhazában az élet a föld körül forgott évszázadokig. Ott a földet értékelték, becsülték -- szinte imádták is. A föld a gazdagság alapja volt, s magának az életnek az alapja is. Elgondolkozott. Itt ez a nagyszerű, hatalmas ország, mindezzel a sok földdel megáldva, és senki sem törődött itt a földdel. Ennek a kis völgynek a termékeny talaját otthagyták az emberek. Csak ő maradt már itt. És segítség nélkül ő maga sem tudja ezt a kis földet, horvátországi álmái Kanadában megvalósult földjét megvédeni. Ez érthetetlen volt, tiszta örültség. Ő hat gyermeket nevelt, hármójuk erős, egészséges fiúgyermek. S most mégis senkije sincsen aki tovább vinné az életet itt. Hát, gondolta most, legalább ő álmodott, és megvalósította az álmát. Ő legalább megtette a tőle telhetőt. Kiürítette a poharát.

Más napokon már talált volna valami munkát magának, de most tétova maradt. Hamarosan emlékei kezdtek elfolyni előtte megint, megállíthatatlanul, és tisztán és erősen, mint a folyó. Alkonyatkor az őzikék is megjelentek megint. Nem kergette el őket. Ehelyett most lement közvetlenül a víz mellé a folyópartra és - hosszú évek óta először - belenézett mélyen a folyóba. Nem vette észre azt sem, hogy a sas - mint a nap - eltűnt az égről, bár a lelke a magasban járt megint, és azt sem észlelte hogy mély sóhaja elvegyül a hűvösödő levegőben. Csak a könnyeit érezte az arcán, amíg azok végig gördültek rajta és belecseppentek a folyóba.

Az emberi nagyság egyszerû cipőben is tud járni

Tamás akkor hallott először arról az emberről aki a legnagyobb hatással volt életére, amikor kilencéves kislánya az iskolából jött haza, s könnyeit visszafojtva, láthatóan felkeveredve rohant feléje. Tamás szó nélkül tárta ki karjait. A magyarázatok várhattak magukra, most a kislányát kellett először megvigasztalnia. Csak amikor a zokogás alábbhagyott és csak a gyerek helyenkénti szipogását lehetett hallani -- és csak amikor a szorítása megenyhült a derekán -- akkor kérdezte meg hogy mi történt.

„Oh, apu, képzeld el, Sugiyama bácsi el fog menni az iskolánkból!” S a sírás előlről

kezdődött megint. Ő másodszorra is várt egy darabig, de meg kellett kérdeznie:

„Ki az a Sugiyama bácsi?”

„Az iskola gondnoka.”

„Az iskola takarítója elmegy és te ezért sírsz,” szegezte le Tamás egyenletes hangsúllyal. Megpróbált nem elbírálónak lenni, de nem találta kielégítőnek a választ, s többet akart megtudni.

„Apu, nem érted? Sugiyama bácsi az aki elmegy tőlünk!”

„Rendben van, mesélj nekem Sugiyama bácsiról.”

„Sugiyama bácsi a legjobb ember a világon. Szívből törődik velünk. Amikor szomorúak vagyunk ő hozzánk szegődik és addig beszél hozzánk amíg meg nem mosolyogtat minket. Mindig van cukorka vagy rágógumi a zsebében, s azt is tudja ki mit szeret. Néha, szünetben, még játszik is velünk.” Itt elkuncogta magát. „Ó, ez olyan mulatságos tud lenni!... Apu, csukd be a szemed!... Komolyan mondom, légy szíves csukd most be a szemedet!”

„Jó, be vannak csukva a szemeim.”

„Most képzeld el egy szúmo birkózót ugróiskolát játszani.”

Tamás megtette ezt, s érezte hogy ajka akaratlanul is mosolyra görbült. A kislány figyelte a száját.

„Na, most már megérted? Mindenki szereti Sugiyama bácsit. Mindenki szomorú lesz amikor elmegy. Ő mindannyiunknak hiányozni fog.”

Már az ajtón kívül tartott hogy játszani menjen, de visszajött hogy apját nagy szeretettel

megölelje. „Hozzád hasonlít” súgta, s már indult is kifelé ahol játszótársai már várták.

Tamás nevetett magában, miközben elővette tanítványai füzeteit javítani, melyeket hazahozott magával. Az általános iskola felső tagozatait tanította egy nyugatkanadai kisvárosban és szívből szerette a gyerekeket, de hogy őt egy takarítóhoz hasonlítsák az ironikus dicséretnek tûnt elötte. Na még! Hogy ő egy takarítóhoz hasonló! Valóban!

Mégis, az emlékezete rögzítette az eseményt, de aztán elfelejtette volna az egészet, ha ugyanaz a lánya, most már tizenévesen, nem emlékeztette volna újra rá.

Vacsora közben Tamás a feleségének mesélt a tanulmányátadási értekezletről egy másik iskolában, ahová őt meghívták előadni, bocsánatot kérve hogy nem éhes, mert még mindig tele van azzal amit ebédre evett. Az az ebéd egy egyszerû dolognak készült, a tanári kar készült munka közben otthoni maradék ételeiből valamit összehozni ebédre, de az iskola gondnoka elárasztotta az asztalt olyan választékos és kitûnõ japán ételek sokaságával, melyeket ő még életében nem ízlelt, s melyhez hasonlót a legjobb éttermekben se szolgáltak.

„Annak a gondnoknak Sugiyama bácsinak kellett lennie,” szól közbe most a lánya, „Ő szeret enni úgy mint Te!” És feltûnõ figyelemmel nézett középkorú apja növekvõ pocakjára, nem titkolva hogy mulat ezen. „Emlékszel a takarítóra akit kisiskolásként megsirattam? Én nagyon is jól emlékszem rá. Hogy van Sugiyama bácsi?”

„Nos,” mondta Tamás, akaratlanul a saját hasára pillantva, „ha adhatunk a látszatra, Ő még nálam is jobban van!”

„Jaj ne!” mondta most a leánya tettetett borzalommal, „Szegény Sugiyama bácsi!”

Valóban, mire útjaik keresztezték egymást megint - ezúttal mindketten ugyanabban az iskolában dolgozva - az iskola takarítója egyáltalán nem nézett ki jól. Mégis - a diákok felé - ugyanazt az arcát mutatta amelyről a lánya mesélt. A zsebei most is tömve voltak cukorkákkal és rágógumival, és valóban minden gyermek barátja és bizalmasa volt. Problémák, melyeket nem lehetett szóba hozni egy tanár vagy egy szülõ elõtt hirtelen megtárgyalhatóvá tudtak válni ugyanezekkel az emberekkel egy vele váltott rövid konferencia után. Az ő tanácsa mindig ugyanaz volt mindenkinek. Lényege: mondd ki amit gondolsz és mutasd ki mit érzel.

Mint kartársat Tamás olyan személynek találta õt, akivel mindig könnyû volt dolgozni. Ha egy kis szívességre volt szüksége kívánságai mindig gyorsan és mosolyogva voltak teljesítve az elmaradhatatlan kérdéssel végezve: „lenne valami más amivel segíthetnék?”

Tamásnak mindig a lehető legkevesebb kérései voltak ezekben a napokban, mert látta hogy Sugiyama úr nem érzi jól magát. Mint a tanulók, ő is azt tapasztalta hogy sokat beszélget vele. Hamarosan felderítette hogy nemcsak nagyszerû szakács volt, hanem kitûnõ kertész is. Az igazság az volt hogy Sugiyama bácsi legkeveltebb tevékenysége a kertészkedés volt. Minden szomszédjának ő nyeste a fáit, kérés nélkül, évrõl évre. Egyszer egy egész gyümölcsstelepet ültetett, egy hatalmas telken, negyven gödröt ásva, tiszta szívességbõl egyik szomszédja iránt. Minden lyukat ásóval ásott ki kézzel, az adott fához megfelelően. Mégis, Sugiyama úr nagyon

egyszerű embernek tűnt, kevés olyan tulajdonsággal amiről Tamás azt gondolhatta volna hogy különleges emberrel áll szemben.

Ezek egyike Sugiyama úr mindig másokra összpontosított figyelme volt. Tamás észrevette, hogy Sugiyama mindig másokat helyezett önmaga elé. Egy másik szembetűnő tulajdonsága az volt, hogy mindenkinek rá kellett jönnie körülötte hogy ők nem nyúlhattak hozzá, még a vállát veregetni sem, ha nem akarták megbántani. Sugiyama bácsi mindig a leggyengédebben és legudvariasabban viszonyult mindenkihez, de nem tűrte el a legkisebb személyi sértést sem. Mindig mindenkit tisztelettel kezelt, és mindenkitől elvárta ugyanezt. De a legjellemzőbb vonása az volt hogy mindig feldobott volt, mindig optimista.

Ez tragikusan kivilágosodott amikor megállapították hogy végzetes rákja van. Hatalmasan bízott doktoraiban és a kémiai terápiában. De a betegség hamarosan átmarcangolta a testét. Tamásnak egy pillantás elég volt hogy ezt lássa. Sugiyama bácsi borzasztó gyorsan fogyott és hamarosan kórházba került.

Tamás saját, kórházak iránt érzett averziója olyan erős volt, hogy majdnem túl későre hagyta Sugiyama bácsi meglátogatását. Azt a napot megelőző estén, amikor végre rászánta magát hogy délelőtt meglátogassa őt, Sugiyama családjával közölték hogy ő nem fogja megérni a reggelt. Így azok az este magukkal vitték személyes tárgyait, beleértve a szemüvegét és a pénztárcáját is. De az éjjel folyamán a veséi elkezdtek működni megint. Amikor Tamás belépett a betegszobába nagy keresésben találta őt egy korábban érkezett vendégével. Sugiyama bácsi szemüvegét és pénztárcáját keresték.

Sugiyama úr kinézése megrázta Tamást. Halálos betegnek látszott. Nyilvánvaló fájdalmai voltak. Ennek ellenére Sugiyama bácsi mosolyogva fogadta és igyekezett rávenni Tamást hogy ő foglalja el a szoba kényelmes székét, melyben ő addig ült, amíg ő maga az ágy szélére ült, látható kényelmetlenségben. Tamás rövidre fogta a látogatást. Nem volt sok amit tenni vagy mondani tudott. A következő nap, mint később megtudta, Sugiyama bácsi meg is halt.

Mint jó pedagógus, Tamás mindig messzemenően törődött a gyerekekkel, és mindent megtett értük. Kivételes megértésben volt a gyerekekkel mindig. Mint Sugiyama bácsi, a gyerekek jólétét személyes feladatának fogta fel, érzékeny volt érzéseikre, és mindig felfigyelt a legkisebb változásokra is viselkedésükben. Soha sem tartotta magán alulinak hogy segítséget kérjen, ha egy gyerek érdekében ez kellett. Nem sokkal azután hogy felismerte Sugiyama úr hatékonyságát a gyerekekre, elkezdett Sugiyama bácsihoz irányítani olyan problémás gyerekeket akiket ő nem tudott elérni. Ő új volt ebben az iskolában, Sugiyama bácsi ismerős. Az ő hírnevét újra kellett építenie új helyén, Sugiyama bácsié már közismert volt. Ily módon hamarosan nem úgy nézett ő sem Sugiyama úrra mint egy takarítóra - ami az valójában volt, hanem mint egy kollégára akivel eredményesen tudott együtt dolgozni a gyerekek érdekében. Sőt, elismerésnek vette amikor Sugiyama bácsi kezdett hozzá küldeni gyerekeket.

Tamás jól ismerte a pedagógiai kísérletezések irodalmát és tudott több tanulmányról

amely kimutatta a pozitív jutalmazottság hatékonyságát, de Sugiyama urat figyelve észrevette hogy nem használta eléggé ezeket eddig. Hamarosan az ő íróasztalfiókjában is találhatóak lettek a cukorkák és egyéb apró ajándékozásokra szánt kellékek. Nagy meglepetésükre és örömeikre Tamás tanítványai is részesei lettek a váratlan jutalmazásoknak, amikor meggondolt válaszokat adtak kérdéseire, gondos munkát nyújtottak be osztályzásra, vagy egyszerűen felkészülve várták az órák kezdetét. Ennek hatása az osztályán, mint érzékelte, hatalmas volt. Sugiyama bácsi hatására Tamás jobb pedagógussá vált.

Sam halálhírének a tanulókra kiható hatására felkészülten állt a tanári kar. Egy pszichológusokból álló mentőcsoport jelent meg az iskolában az igazgatóság kérésére, melynek a feladata az volt hogy vigasztalja a vigasztalhatatlan gyerekeket. Napokig kellett maradniuk. A csendesen síró gyerekeket az órákról is elengedték a tanítók a pszichológusokhoz. Különösen a problémákkal küzdő gyerekek siratták nagyon igazi barátjuk elvesztését. De Sugiyama bácsi halála mindenkire kihatással volt, s egy ideig az egész iskola hangulata megváltozott. A gyerekek csendesen jártak-keltek a folyosókon komoly arculatokkal, és megróvó tekintetet vetettek azok felé akik elevebb játékba kezdtek a játéktéren. Sehol nem lehetett hallani egy felemelt tanári szót. Hetekbe telt mire az iskolai élet visszatért régi medrébe. De Sam Sugiyama soha nem lett elfelejtve. „Az Év Legjobb Polgára” címen egy állandós trófeát állítottak fel, s a tanulók szemében évekig ez lett a legmegtisztelőbb kitüntetés amit elérhettek.

Tamást gyerekkorától kezdve érdekelte az emberi nagyság fogalma. Kisgyerekkorában mohón olvasta a görög és római hősök történetét majd, mint fiatalember, az emberiség nagyjainak élettörténeteit. Ahogy érettebb lett egyre kritikusabban vélekedett az emberi nagyság példaképeiről. Elkezdte elutasítani azokat a világmozgatókat mint nagy embereket, akik a kelletténél több szenvedést hoztak embertársaikra. Ő soha nem tudott volna elfogadni egy Hitlert vagy egy Sztálint mint az emberi nagyság képviselőit. És soha sem fordult meg a fejében hogy saját környezetében keresse az emberi nagyságot. Felfogása szerint az emberi nagyság az egyszerű emberek számára elérhetetlen valami volt. Így még akkor is, amikor Sugiyama bácsi megdöbbenetette felfogásainak mélységével, soha nem gondolt rá mint egy különleges emberre.

Egyszer, úgy Karácsony közeledte táján, egyik órák utáni beszélgetésük során, amikor Sugiyama bácsi szokás szerint megjelent a tantermében, a gondnok szeme különösebben fényleni látszott.

„Hisz a tanító úr a Mikulásban?”

„Persze hogy nem,” nevetett Tamás, „de gondolom a gondnok úr hisz benne.”

„Valóban,” mondta Sugiyama bácsi, és az arca elkomolyodott, „ugyanúgy mint ahogy hiszek az Úrban.” Tamás kérdező arcát látva folytatta: